

Geleneksel Masalların Değerler Açısından İncelenmesi: masal.gov.tr Örneği*

An Analysis of Traditional Tales in Terms of Values: The Case of masal.gov.tr

Burak Gürbüz , Erol Duran

Received/Geliş: 13 Aralık 2025 / Accepted/Kabul: 20 Aralık 2025 / Published/Yayın: 29 Aralık 2025

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı iş birliğiyle oluşturulan masal.gov.tr dijital arşivinde yer alan masalları, Schwartz (1992) Değerler Kuramı çerçevesinde incelemektir. Araştırma, bu dijital platformdaki masalarda hangi temel değerlerin öne çıktığını ve bu değerlerin sıklık dağılımını belirlemeyi hedeflemektedir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesinin kullanıldığı çalışmada, sitenin 19.02.2025 tarihli arşivinde yer alan 58 masal incelenmiştir. Verilerin analizinde, Schwartz'ın (1992) belirlediği 10 temel değer (güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik) temel alınarak betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirlik Miles ve Huberman (1994) formülü ile %86.70 olarak hesaplanmış, görüş ayrılıkları tartışılarak tam uzlaş sağlanmıştır. Araştırma bulgularına göre, incelenen 58 masalda en sık rastlanan değer "güvenlik" ($f=51, .88$) olarak tespit edilmiştir. Güvenliği sırasıyla "geleneksellik" ($f=50, .86$) ve "özyönelim" ($f=49, .84$) değerleri takip etmiştir. En az rastlanan değerler ise "güç" ($f=32, .55$) ve "haz" ($f=32, .55$) olmuştur. Sonuç olarak, güvenlik değerinin baskınlığı, bu çalışmayı diğer benzer çalışmalardan ayırmakta ve Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden derlenen bu örneklerin, Türk toplumunun kolektif belleğindeki tarihsel deneyimleri (göç, savaşlar) ve toplulukçu kültür yapısını yansıttığı şeklinde yorumlanmıştır. Bu masalların, eğitimciler tarafından özellikle toplumsal değerlerin kazandırılmasında bir araç olarak kullanılabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Masal, Değer, Schwartz Değer Analizi

Abstract

The main purpose of this study is to analyze the folktales available on the masal.gov.tr digital archive, created in collaboration with the T.R. Ministry of Culture and Tourism and the Atatürk Cultural Center, within the framework of the Schwartz (1992) Theory of Basic Values. The research aims to identify which basic values are prominent in the folktales on this digital platform and to determine the frequency distribution of these values. This study used document

* Bu makale 23. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda (USOS 2025) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Sorumlu Yazar: Burak Gürbüz

 burakgurbuz9@gmail.com

Atıf/Citation: Gürbüz, B. & Duran, E. (2025). Geleneksel masalların değerler açısından incelenmesi: masal.gov.tr örneği.

Temel Eğitim, 7(30), 20-35. <https://doi.org/10.52105/temelegitim.1841518>

analysis, a qualitative research method, to analyze 58 folktales available in the site's archive as of 19.02.2025. In the data analysis, the descriptive analysis technique was used based on the 10 basic values identified by Schwartz (1992): power, achievement, hedonism, stimulation, self-direction, universalism, benevolence, tradition, conformity, and security. Inter-rater reliability was calculated as 86.70% using the Miles and Huberman (1994) formula, and full consensus was reached after discussing disagreements. According to the research findings, "security" (f=51, .88) was identified as the most frequent value in the 58 analyzed folktales. Security was followed by "traditionalism" (f=50, .86) and "self-direction" (f=49, .84). The least frequent values were "power" (f=32, .55) and "hedonism" (f=32, .55). In conclusion, the dominance of the security value distinguishes this study from other similar research and is interpreted as reflecting the historical experiences (migration, wars) in the collective memory of Turkish society and its collectivist cultural structure, given that the sample was compiled from Turkey's seven geographical regions. It is suggested that these folktales can be used by educators as a tool, especially for imparting social values.

Keywords: Folktale, Value, Schwartz Value Analysis.

Giriş

Masallar, çocukların kültürel mirası tanımasını sağlayan ve toplumsal değerleri aktaran önemli anlatı türlerinden biridir. Nesilden nesile aktarılan bu anlatılar, bebeklikten itibaren bireylerin ahlaki ve etik gelişiminde kritik bir rol oynar. Halk masalları olarak da bilinen bu kısa anlatılar, başlangıçta yetişkinler için oluşturulmuş olsa da zamanla çocuklar için uyarlanmıştır (Özünel, 2011). Masallar, sözlü kültür geleneğinin en köklü ve yaygın ürünleri arasında yer alır ve toplumların kolektif bilinçaltını, dünya görüşünü, değer sistemini ve hayal dünyasını yansıtan çok katmanlı metinlerdir (Hennard Dutheil de la Rochère ve Viret, 2011). Propp'un (1928) biçimbilimsel çözümlemelerinden Bettelheim'in (1976) psikanalitik yorumlarına, Lévi-Strauss'un (1958) yapısalci yaklaşımından günümüz kültürel çalışmalarına kadar uzanan geniş bir akademik ilgiye konu olan masallar, yalnızca edebi değil; antropolojik, psikolojik ve pedagojik açıdan da zengin bir araştırma alanı sunar.

Toplumların kendi kimliklerini koruyabilmeleri ve varlıklarını geleceğe taşıyabilmeleri için eğitim oldukça önemlidir ve eğitimin en önemli görevlerinden biri de bu kültürel birikimi diğer kuşaklara aktarmaktır (Tural, 2024). Gökçe (2000), eğitimi, toplumsal yaşama uyum için kültürel norm ve değerleri genç kuşaklara aktarma aracı olarak ifade etmiştir. Bu bağlamda masallar, formal eğitim sisteminin yanı sıra, informal öğrenme süreçlerinde de işlevsel bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim döneminde çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini destekleyen masallar, soyut kavramları somutlaştırma, empati kurma, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesinde de etkilidir (Mert, 2012). Masallar bu katkıyı sunarken değer bilinçlendirmeyi özde desteklerler.

Değerler, bir sosyal grubun veya toplumun varlığını sürdürebilmesi, birliğini koruyabilmesi ve düzenli işleyişini devam ettirebilmesi için temel bir unsurdur (Fitcher, 1990). Bireyin neyin iyi neyin kötü olduğu konusunda bilinç kazanmasına yardımcı olan, davranışlara rehberlik eden temel inançlar ve ilkeler olarak tanımlanabilen değerler (Schwartz, 1992; Schwartz, 1994), toplumun kültürel kodlarını yansıtır ve insan hayatını anlamlı kılar (Alexander, 2003). Rokeach (1973),

değerleri "bir davranış biçiminin veya varoluş amacının kişisel veya sosyal olarak tercih edilebilir olduğuna dair kalıcı inanç" şeklinde tanımlarken, Schwartz (1992) değerleri "bireyin yaşamını yönlendiren ve durumlar ötesi hedefler olarak işlev gören motivasyonel yapılar" olarak kavramsallaştırmıştır. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000), değerlerin insan davranışlarını açıklamada temel bir öneme sahip olduğunu ifade etmektedir. Değerlerin gelecek nesillere aktarılması, toplumların devamlılığı ve sağlıklı nesillerin yetişmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu değer aktarımında aileden sonra en önemli kurumlardan biri okuldur. Okullar toplumsal değerlerin sistemli olarak kazandırıldığı kurumlardır (Aydın ve Gürler, 2014). Bununla birlikte değer aktarımının edebiyat, sanat ve kültürel ürünler aracılığıyla dolaylı yollardan da gerçekleşebileceği bilinmektedir (Colbert ve Courchesne, 2012; Karagöz, 2018).

Masallar, bu değer aktarım sürecinde önemli bir işlev görür. Toplumun hayal gücüyle yaratılmış bu sözlü ürünler, geçmişin günlük yaşam işleyişini, aile yaşantısını, inançlarını ve davranış yapılarını yansıtırken iyilik-kötülük, doğruluk-yanlışlık gibi evrensel temaları ve insanoğlunun engelleri aşma çabalarını işleyerek çocukların dünyaya ve insan gerçekliğine ilişkin bilgiler edinmesine yardımcı olur (Guroian, 1996; Jirata, 2018). Silva (2012), masalların genellikle zorluklarla mücadele edip başarıya ulaşmak için güç ve kararlılık bulması gereken merkezi bir karakteri içeren psikolojik kurgular olduğunu belirtir. Campbell'ın (2008) "kahramanın yolculuğu" (monomyth) teorisi, masallardaki evrensel anlatı yapısının, bireyin kendini gerçekleştirme sürecini sembolik olarak temsil ettiğini ortaya koyar. Bu bağlamda masallar, toplumsal değerlerin aktarımının yanında bireyin kimlik gelişimi ve varoluşsal sorgulamaları için de önemli bir araç olarak işlev görür.

Masallar, dilin zenginliğini, atasözü ve deyim gibi sözvarlığı öğelerini kullanarak ana dili eğitimine ve dil sevgisinin kazanılmasına da katkı sağlar (Sever ve Karagül, 2014). Yapılan bir çalışmada Türkçe öğretiminde Anadolu masallarının kullanımının dil becerileri üzerinde kalıcı olumlu etkileri olduğu ortaya konulmuştur (Bayraktar-Özen, 2022). Assmann'ın (2011) kültürel bellek teorisi çerçevesinde değerlendirildiğinde, masallar kolektif kimliğin inşasında ve kuşaklar arası kültürel sürekliliğin sağlanmasında kritik bir rol oynar ve Gedik'e göre (2020) kolektif kimliğin inşasında ve kuşaklar arası kültürel sürekliliğin sağlanmasında etkilidir. Bu özellikleriyle masallar, değerler eğitiminde bir araç olarak kullanılabilir. Karatay (2007) masalların milli ve evrensel değerleri genç kuşaklara aktarmada eğitimcilere kolaylık sağlayabileceğini belirtir. Ashliman (2004) da geleneksel masallardaki ahlaki değerlerin genellikle mevcut değerlerin korunmasına ve toplumsal istikrarın sürdürülmesine odaklandığını, çalışkanlık, dürüstlük, cömertlik, güvenilirlik, sebat, cesaret gibi zamansız erdemleri vurguladığını ifade eder. Bununla birlikte, masalların ideolojik ve hegemonik işlevleri de göz ardı edilmemelidir. Zipes (2002) masalların toplumsal cinsiyet rolleri, iktidar ilişkileri ve sınıf yapılarını yeniden üreten metinler olarak da okunabileceğini vurgular.

Değerlerin sınıflandırılması konusunda çeşitli yaklaşımlar bulunmakla birlikte, Schwartz'ın (1992) kuramı yaygın olarak kullanılan ve gelişmiş bir çerçeve sunmaktadır. Schwartz, 65'ten fazla kültürde görülebilen ve güdüsel amaç tiplerine göre ayrılan 10 temel değer belirlemiştir: güç (power), başarı (achievement), hazcılık (hedonism), uyarılma (stimulation), özyönelim (self-direction), evrenselcilik

(universalism), iyilikseverlik (benevolence), geleneksellik (tradition), uyma (conformity) ve güvenlik (security). Bu değerler, dairesel bir yapı içinde organize edilmiş olup, bitişik değerler arasında uyumluluk, karşıt değerler arasında ise çatışma ilişkisi bulunmaktadır. Schwartz'ın modeli, kültürlerarası geçerliliği ampirik olarak test edilmiş ve psikoloji, sosyoloji, eğitim bilimleri ve kültürel çalışmalar alanlarında yaygın biçimde uygulanmıştır (Schwartz, 2012). Bu çalışma, masallardaki değerleri analiz etmek için bu kuramsal çerçeveyi temel almaktadır ve böylece hem ulusal hem de uluslararası literatürle karşılaştırılabilir sonuçlar elde etmeyi amaçlamaktadır.

Geleneksel olarak sözlü bir tür olan masallar, günümüzde dijitalleşmenin etkisiyle yazılı ve elektronik ortamlara taşınmış, bu da masalların daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır. Nitekim Erdem (2019), dijitalleşmeyle birlikte topluma ait bakış açısı, yaşam şekli ve değerlerin değişime uğradığını belirtir. Olgun (2020), dijitalleşmenin insan yapımı eserleri ve anlam-iletişim sistemlerini kapsadığını ve kültürün bir belirteci olabileceğini ifade eder. Bu dönüşüm, kültürel mirasın korunması ve aktarılması açısından yeni olanaklar sunmaktadır. Jenkins'in (2006) yakınsama kültürü (convergence culture) kavramı, dijital platformların geleneksel anlatıları nasıl dönüştürdüğünü ve yeniden anlamlandırdığını açıklar. Dijital masallar, etkileşimlilik, multimodalite ve erişilebilirlik gibi özellikleriyle geleneksel sözlü ve yazılı masallardan farklılaşır ancak temel anlatı yapıları ve değer aktarım işlevlerini büyük ölçüde korur (Kızıldağ, 2018).

Bu bağlamda, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı gibi kurumların iş birliğiyle yürütülen Türk Masal Külliyyatı Projesi (TÜMAK) kapsamında oluşturulan masal.gov.tr sitesi, önemli bir dijital arşiv niteliğindedir. Bu platform, Türkiye'nin farklı bölgelerinden derlenen masallara erişim sunarak, kaybolma riski altındaki sözlü masal geleneğini kayıt altına almayı ve dijital kültür belleğine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Miçooğulları ve Kılıç (2021), TÜMAK projesinin dijital anlatı olarak sözlü ve yazılı içeriklere ulaşmada dijital materyalleri kullandığını vurgular. Geleneksel masalların arşivlenmesini sağlayan bu proje, kültürel sürdürülebilirlik, eğitsel kullanım ve akademik araştırma için de önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Dijitalleşen bu anlatıların, geleneksel etnopedagogik işlevlerini koruyup korumadığı ve kültürel sürdürülebilirlik, değer aktarımı ve karakter eğitimi açısından taşıdığı pedagojik potansiyel önemli araştırma konularıdır (Ergen Akman, 2025).

Mevcut literatür, belirli yazarların eserleri veya derlemeler özelinde masallardaki değerleri inceleyen çalışmalar sunmaktadır. Örneğin Karagöz (2017), Naki Tezel'in eserinde geleneksellik ve özyönelim değerlerinin öne çıktığını belirtirken, Sever vd. (2015) Boratav'ın eserinde özyönelim, iyilikseverlik ve gelenekselliğin sık rastlandığını saptamıştır. Kılcan (2016) ise Kúnos'un eserinde yardımseverlik, dürüstlük ve sorumluluğun baskın olduğunu görmüştür. Kardaş vd. (2022) "Her Güne Bir Masal" eserinde yardımlaşma, öz denetim ve dostluğun sık işlendiğini tespit etmiştir. Ercan ve Kıncal (2023) Türk ve Japon masallarını karşılaştırmalı olarak inceleyerek kültürel farklılıkların değer vurgularına nasıl yansıdığını ortaya koymuştur. Dağı vd. (2018) Türk dünyası hayvan masallarında dürüstlük, yardımseverlik ve adalet gibi değerlerin ön planda olduğunu belirtmiştir.

Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinden derlenmiş masalları barındıran, devlet

destekli ve dijital bir arşiv niteliği taşıyan masal.gov.tr platformu, kendine özgü yapısı ve kapsamı ile henüz değerler bağlamında sistematik olarak incelenmemiştir. Bu çalışma, bu platformdaki masalları değerler bağlamında incelemeyi amaçlamaktadır. Bu incelemenin alana ve uygulayıcılara katkı sunacağı düşünülmektedir. Nitekim masal anlatıcılığı eğitimi alan sınıf öğretmenleriyle yürütülen bir çalışmada öğretmenlerin Anadolu masallarını derslerinde en sık "değerler eğitimi" amacıyla kullandığını ve bu masalların öğrencilerin değerleri içselleştirmesinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur (Karaca Akkol, 2024). Benzer şekilde Uç (2022) da okul öncesi öğretmenlerinin öğretim sürecinde masal kullanmasının olumlu etkilerini ortaya koymuştur.

Bu araştırmanın temel amacı, masal.gov.tr sitesinde yer alan masalları, Schwartz'ın (1992) tanımladığı on temel değer (güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik) ekseninde analiz ederek, bu dijital arşivde hangi değerlerin ön plana çıktığını ve ne sıklıkla temsil edildiğini belirlemektir. Bu analiz, dijitalleşen kültürel mirasın değer aktarım potansiyelini anlamak ve bu kaynağın eğitimdeki rolünü değerlendirmek açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, bu çalışma Türk masal geleneğinin değer yapısını uluslararası bir teorik çerçevede ele alarak, kültürel özgünlük ile evrensel değer yapıları arasındaki ilişkiyi de sorgulamaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. masal.gov.tr sitesinde yer alan masallarda Schwartz Değerler Kuramı'nda (1992) belirtilen on temel değerden (güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma, güvenlik) hangileri bulunmaktadır?
2. masal.gov.tr sitesinde yer alan masallarda Schwartz Değerler Kuramı'na (1992) göre bu on temel değerlerin sıklık dağılımı nasıldır?

Yöntem

Araştırma deseni

Bu çalışmada, masal.gov.tr sitesinde yer alan masalların değerler açısından analizinin yapılması için nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Bu yöntem araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Doküman analizi mevcut metinlerin sistematik olarak değerlendirilmesini sağlayarak masallarda öne çıkan değerlerin tespitine olanak tanımaktadır.

İncelenen Kaynaklar

Araştırmada masal.gov.tr sitesinde 19.02.2025 tarihinde yer alan 58 masal incelenmiştir. Çalışmada yer alan masalların alındığı bölgelere ait tablo aşağıda sunulmuştur:

Tablo 1 Masalların Alındığı Bölgeler

Bölge	f	%
Akdeniz	4	.07
Doğu Anadolu	15	.26
Ege	2	.03
Güneydoğu Anadolu	5	.09
İç Anadolu	16	.28

Karadeniz	9	.16
Marmara	7	.12

Masallar tematik çeşitliliği ve erişilebilirliği göz önünde bulundurulduğunda çalışmanın amacına uygun niteliktedir ve Schwartz Değerler Kuramı kapsamında 10 temel değere göre değerlendirilebilecek zenginlikte içerikler sunulmaktadır.

Veri Toplama ve Analiz Süreci

Verilerin analizi, önceden belirlenen bir kuramsal çerçeveye dayalı olarak betimsel analiz tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Betimsel analiz, verilerin önceden belirlenen temalara göre yorumlandığı, sistematik olarak düzenlenip okuyucuya anlaşılır ve yorumlanabilir halde sunulduğu, bu süreçte verilerin detaylı tanımlandığı, ardından kapsamlı açıklamalar ve yorumlar yapılarak neden-sonuç ilişkilerinin değerlendirildiği ve sonuçlara ulaşıldığı bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Çalışmada analiz süreci şu adımlardan oluşmuştur:

- **Analiz Çerçevesinin Belirlenmesi:** Analiz için teorik zemin olarak Schwartz'ın (1992) tanımladığı ve kültürlerarası geçerliliği kanıtlanmış on temel değer (güç, başarı, hazcılık, uyarlılık, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik) esas alınmıştır.
- **Analiz Biriminin Belirlenmesi:** Analiz birimi "masalın kendisi" olarak belirlenmiştir. Her bir masal (N=58), 10 temel değer her birini içerip içermediği açısından bütüncül olarak incelenmiştir.
- **Kodlama Süreci:** Kodlama, varlık-yokluk esasına göre yapılmıştır. İki araştırmacı, 58 masalın tamamını bağımsız olarak okumuştur. Bir masalın genel bağlamı, karakterlerin eylemleri, diyalogları veya metindeki ifadeler, Schwartz'ın (1992) tanımladığı 10 değerden birini yansıtıyorsa, o değer ilgili masal için "1" (var); yansıtmıyorsa "0" (yok) olarak kodlanmıştır.
- **Verilerin Sunulması:** Her bir değer 58 masal içinde kaç kez yer aldığını gösteren frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları hesaplanmıştır. Bu bulgular, çalışmanın "Bulgular" bölümünde tablolar halinde sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliliğin sağlanması, bulguların inandırıcılığı ve tutarlılığı açısından kritiktir.

- **Geçerlik (İnandırıcılık):** Araştırmanın iç geçerliğini (inandırıcılığı) sağlamak amacıyla, analiz süreci Schwartz (1992) tarafından geliştirilen ve alanyazında yaygın kabul gören bir kuramsal çerçeveye dayandırılmıştır. Ayrıca, kodlanan değerlerin metindeki karşılıklarını göstermek için "Bulgular" bölümünde her bir değere ilişkin doğrudan alıntılara yer verilerek bulguların metinsel kanıtlarla desteklenmesi sağlanmıştır.
- **Güvenirlik (Tutarlılık):** Araştırmanın güvenirliliğini (tutarlılığını ve tekrarlanabilirliğini) sağlamak amacıyla kodlayıcılar arası güvenilirlik hesaplaması yapılmıştır. İki araştırmacı tarafından bağımsız olarak yapılan kodlamalar (toplam 58 masal x 10 değer = 580 kodlama kararı) karşılaştırılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki uyum, Miles ve Huberman'ın

(1994) "Görüş Birliği Yüzdesi" formülü ($\text{Görüş Birliği} / [\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}] \times 100$) kullanılarak hesaplanmıştır. İlk değerlendirme sonucunda kodlayıcılar arası uyum oranı %86.70 olarak tespit edilmiştir. Bu oranın yüksek düzeyde bir güvenilirlik göstergesi olduğu kabul edilmekle birlikte, tam tutarlılığı sağlamak amacıyla araştırmacılar bir araya gelerek görüş ayrılığı yaşadıkları tüm kodlamaları metin üzerinden yeniden tartışmış ve tam bir görüş birliğine varmışlardır. Analizlerde, üzerinde tam uzlaş sağlanan bu nihai veriler kullanılmıştır.

Etik Beyan

Bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bulgular

Araştırmanın bulguları alt problem sırası dikkate alınarak verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Masallarda yer alan değerleri gösteren tablo aşağıda sunulmuştur:

Tablo 2 Masallarda Yer Alan Değerler

Masal Adı	Güç	Başarı	Haz	Uyarılım	Özyönelim	Evrenselselik	Yardımsverlik	Geleneksellik	Uyma	Güvenlik
Aç Kurt	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1
Adil Padişah	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Akıllı Ormancı	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Akılsız Padişah ve Genç	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Alabalık	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Aliş ile Fadiş	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1
Altın Işık	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Altın Top	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
Altın Toplar	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
Ayağına Diken Batan Karga	1	1	1	1	0	0	0	1	0	1
Ayı ve Yavru Enik	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Baba Öğüdü	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Baba Seni Tuz Kadar Seviyorum	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bıdık	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
Bir Hayal	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1
Boğa, Tilki ve Aslan	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
Civciv Kız	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Dev	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Dibi Görünmeyen Kuyu	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
En Büyük Hazine	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0
Engül ile Şengül	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Fatmacık	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Hıhlılı ile Dertli Dılılı	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1

Horozun Çanı	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Horozun Pazarlığı	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0
İki Arkadaş	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
İşgüzar Kuş	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0
Kaşıkçı	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1
Keçi ile Oğlakları	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Keloğlan ile Kırmızı Taş	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Keloğlan ile Mührü	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1
Keloğlan ile Yaralı Yılan	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Keloğlan ve Hasta Sultan	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kocakarıyla Tilki	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0
Kurt, Kuş ve Sincap	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Küçük Kardeş ile Dev	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Memiş Dayı	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1
Oduncu Ali ile Devler	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1
Orazcık	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
Öksüz Kız	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Padişah ve Oğulları	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Padişahın Rüyalari	1	1	0	1	1	1	0	1	0	1
Saban Halatı	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1
Serçe ile Yavruları	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1
Sığırcık ile Üç Bacı	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Sihirli Tencere	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1
Söz Dinlemeyen Cırcır	0	0	1	0	1	0	1	1	1	1
Şengül'üm, Şüngül'üm, Mengül'üm	0	0	1	1	1	1	0	0	1	1
Tak Tak Tabacık	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Tın Tın Babacım	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tilki ile Aslan	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0
Tilki, Katır, Kurt	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0
Tilkinin Kuyruğu	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1
Üç Kardeş ile Musa	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Üç Şaka	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0
Vezir ile Tembel Genç	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vezirin Bülbülleri	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Yazılan Kader Bozulmazmış	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1

Tablo 2'de görüldüğü üzere analiz edilen masallarda Schwartz Değerler Kuramı'nda yer alan on temel değerden her birine ilişkin temalar tespit edilmiştir. Güç değeri otorite, toplumsal konum ve zenginlik kavramlarıyla ilişkilendirilmiştir. "Padişah, bu adama bir at verin! Atın üstüne bir heybe koyun! Heybenin iki gözünü de altınla doldurun." (Padişahın Rüyalari) ve "Vezir, padişahın emri üzerine yeryüzündeki en güzel sarayı yapmış." (Vezirin Bülbülleri) ifadeleri, iktidar ve maddi güç unsurlarını açık biçimde yansıtmaktadır.

Başarı değeri, bireyin toplumsal standartlara uygun biçimde gösterdiği yeterlilik ve beceriklilikle ilişkilendirilmiştir. "Anne, ben yuvadan ayrıldıktan sonra ormana gittim... Kimseye bağımlı olmadan yaşamak çok güzel bir duyguymuş. Kendi yemeğimi kendim topladım..." (Serçe ile Yavruları) ve "Buna rağmen mücadeleyi kazanmış, kılıcın kırılan ucunu da alıp cebine koymuş." (Padişah ve Oğulları) örneklerinde bu durum görülmektedir.

Hazcılık teması, bireylerin yaşamdan keyif alma ve zevk arayışını temsil

etmektedir. "Kuş [...] kavalını çalıp şöyle söylemeye başlamış: Düttürü düüt düüt!" (İşgüzar Kuş) ve "Padişahın oğulları sıcak havada serinlemek için göle gitmişler." (Sihirli Tencere) ifadeleri bu değeri desteklemektedir.

Uyarılım değerine ilişkin bulgular, masallarda yenilik, heyecan ve hareket arayışının ön planda olduğunu göstermektedir. "Üç arkadaş [...] insanlara şaka yaparak geçirmişler." (Üç Şaka) ve "Küçük kardeş, akıllı ve gözü kara bir delikanlıymış. Demiş ki abilerine: — Beni urganla aşağıya sarkıtın, kuyuya inip devi öldüreyim." (Küçük Kardeş ile Dev) örneklerinde bu eğilim belirgindir.

Özyönelim değeri, bireyin özgürlük, merak ve bağımsızlık arzusunu yansıtmaktadır. "Anne, ben yuvadan ayrıldıktan sonra ormana gittim [...] özgürce yaşadım." (Serçe ile Yavruları) ve "Dur bakalım bu adam o kadar sese rağmen hâlâ uyuyor mu, diye merak etmiş." (Padişah ve Oğulları) ifadeleri bu temayı desteklemektedir.

Evrenselcilik değeri adalet, eşitlik ve hoşgörü ilkeleriyle ilişkilendirilmiştir. "Ülkedeki herkes refah içinde ve eşit koşullarda yaşamış." (İki Arkadaş) ve "Haksızlık karşısında durmuş, birbirlerini koruyup kollamışlar." (Orazcık) ifadeleri bu değeri örneklemektedir.

İyilikseverlik değeri, yardımseverlik ve başkalarının iyiliğini gözetme tutumlarıyla temsil edilmiştir. "Sığırcık [...] annen çok hasta yataktan kalkacak hâli yok, der demez küçük kız yerinden fırlamış." (Sığırcık ile Üç Bacı) ve "Dere [...] tilkinin hâline acımış." (Tilkinin Kuyruğu) örnekleri bu duruma işaret etmektedir.

Geleneksellik değeri, kültürel ve dinsel törelere bağlılık biçiminde ifade edilmiştir. "Allah'ın emri, peygamberin kavli ile kızımızı istiyoruz." (Yazılan Kader Bozulmazmış) ve "Sen o kemikleri topla ve ahıra koy." (Öksüz Kız) ifadeleri geleneksel değerleri yansıtmaktadır.

Uyma değeri, toplumsal kurallara bağlılık, itaat ve özdenetimle ilişkilendirilmiştir. "Şengül'üm, Şüngül'üm ve Mengül'üm [...] annelerinin öğütlerini hiçbir zaman unutmazlarmış." (Şengül'üm, Şüngül'üm, Mengül'üm) ve "Tavşan, kedi ve papağan annelerinin sözünü dinlemiş." (Söz Dinlemeyen Cırcır) örneklerinde bu tema görülmektedir.

Son olarak, Güvenlik değeri bireyin, ailenin ve toplumun huzurunu koruma yönündeki davranışlarla temsil edilmiştir. "Memiş Dayı, sen beni sakla, ben sana her gün bir kuyruk daha atarım." (Memiş Dayı) ve "Oğlumu kurda kuşa yem edemem [...] kendini koruyabilir, diye düşünmüş." (Tın Tın Babacım) ifadeleri bu değerin yansımasıdır.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Masallarda yer alan değerlere ait frekans ve yüzde tablosu aşağıda sunulmuştur:

Tablo 3 Masallardaki Değerlere Ait Frekans ve Yüzde Tablosu

Değer	f	%
Güvenlik	51	.88
Geleneksellik	50	.86
Özyönelim	49	.84
Uyarılım	47	.81
Uyma	46	.79
Yardımseverlik	43	.74

Başarı	41	.71
Evrenselcilik	40	.69
Güç	32	.55
Haz	32	.55

Tablo 3 incelendiğinde 58 masalın 51'inde (.88) yer alan güvenlik en sık rastlanan değer olurken bunu sırasıyla geleneksellik ($f=50$, .86), özyönelim ($f=49$, .84), uyarılım ($f=47$, .81), uyma ($f=46$, .79), yardımseverlik ($f=43$, .74), başarı ($f=41$, .71), evrenselcilik ($f=40$, .69), güç ($f=32$, .55) ve haz ($f=32$, .55) takip etmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Elde edilen bulgular incelendiğinde masalarda tekrarlanan değerlerin sıralaması alanyazın verileriyle kısmen uyumludur. Bu çalışmada en sık karşılaşılan değerler sırasıyla güvenlik, geleneksellik ve özyönelim olurken alanyazındaki çalışmalarda geleneksellik, özyönelim, yardımseverlik ön plandadır (Aktaş ve Beldağ, 2017; Karagöz, 2017; Sever vd., 2015). Örneğin, Pertev Naili Boratav'ın "Zaman Zaman İçinde" adlı masal kitabında en sık rastlanan değer grupları sırasıyla özyönelim, iyilikseverlik ve geleneksellik olarak belirlenmiştir (Sever vd., 2015). Naki Tezel'in "Türk Masalları" adlı eserinde ise en çok yer alan değer grupları geleneksellik ve özyönelimdir (Karagöz, 2017). Bu çalışmada güvenlik değerinin en üst sırada yer alması, önceki çalışmalardan farklılaşan önemli bir bulgudur. Bu farklılık, ilgili çalışmaların yalnızca tek bir masal kitabı ya da yazarını incelemesine karşın, bu çalışmada Tablo 1'de görülebileceği üzere Türkiye'nin farklı bölgelerinden derlenen masallara yer verilmesinden kaynaklı olabilir. Coğrafi ve kültürel çeşitliliğin artması, masalarda işlenen temaların ve değerlerin de çeşitlenmesine yol açmış olabilir. Ayrıca, masal.gov.tr platformunun devlet destekli bir proje olması ve resmi bir arşiv niteliği taşıması, seçilen masalların daha geniş bir temsiliyet sunmasını sağlamış olabilir. Akkaya ve Polat (2018), masal derlemelerinin coğrafi ve sosyokültürel bağlamının, masalarda vurgulanan değerleri etkileyebileceğini belirtmektedir.

Kılcan (2016) çalışmasında Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıf öğretim programında yer alan değerler açısından Ignác Kúnos'un "44 Türk Peri Masalı" adlı eserini incelemiştir. Bu çalışmaya göre en sık rastlanan değerlerin yardımseverlik, dürüstlük ve sorumluluk olduğu görülmüştür. Tarık Demirkan'ın "Her Güne Bir Masal" adlı eserinde de yardımlaşma ana değerinin en sık işlenen değer olduğu tespit edilmiştir (Kardaş vd., 2022). Bu sıralamanın, bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşen ve örtüşmeyen yönleri bulunmaktadır. Özellikle yardımseverlik değerinin bu çalışmada altıncı sırada yer alması (.74), diğer çalışmalardaki öncelikli konumuyla kıyaslandığında dikkat çekicidir.

Güvenlik değeri, Schwartz'ın modelinde "toplumun, ilişkilerin ve bireyin güvenliği, uyumu ve istikrarı" olarak tanımlanır ve aile güvenliği, ulusal güvenlik, toplumsal düzen, karşılıklılık ve aidiyet gibi alt boyutları içerir (Schwartz, 1992; Schwartz, 2012). Bu tanımdan yola çıkılarak, masalarda en sık rastlanan değerlerin güvenlik olması, toplum düzenini sürdürme ile bireysel ve toplumsal korunma ihtiyaçlarından kaynaklandığını işaret etmektedir. Bu değer masalarda en sık rastlanan değer olması Türk tarihindeki büyük göç ve savaşların etkisiyle açıklanabilir. Türk toplumunun tarihsel süreci, Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan uzun göç yolculukları, çeşitli medeniyetlerle karşılaşmalar, savaşlar ve yerleşim

mücadeleleriyle doludur (Çakır, 2011). Bu tarihsel deneyim, güvenlik ve istikrar arayışının kolektif bellekte derin izler bırakmasına neden olmuştur. Masallar, toplumun bu varoluşsal kaygılarını sembolik düzeyde işleyerek, dinleyicilere ve okuyuculara güvenli bir dünya düzeni arayışının önemini hatırlatır (Aboubakr, 2017; Lindahl, 2009).

Masallarda güvenlik değerinin sıklıkla işlenmesi, aynı zamanda masal anlatılarının temel işlevlerinden biriyle de örtüşmektedir. Bettelheim (1976), masalların çocuklara tehlikeli bir dünyada nasıl hayatta kalabileceklerini ve güvenli bir yaşam inşa edebileceklerini öğrettiğini belirtir. Kahramanların karşılaştığı tehlikeler (dev, cadı, ejderha, kurt vb.), üstesinden geldikleri zorluklar ve sonunda ulaştıkları güvenli liman (evlilik, krallık, mutlu son), güvenlik değerinin anlatısal düzeyde nasıl işlendiğini gösterir. "Memiş Dayı, sen beni sakla, ben sana her gün bir kuyruk daha atarım" (Memiş Dayı) ve "Oğlumu kurda kuşa yem edemem [...] kendini koruyabilir, diye düşünmüş" (Tın Tın Babacım) gibi ifadeler, bireyin ve ailenin güvenliğini sağlama çabasının açık örnekleridir.

Ayrıca, güvenlik değerinin yüksek sıklıkta çıkması, Türk toplumunun toplulukçu (collectivist) kültür yapısıyla da ilişkilendirilebilir. Hofstede'nin (2001) kültürel boyutlar teorisine göre, toplulukçu kültürlerde grup uyumu, aile bağları ve toplumsal istikrar, bireysel çıkarlardan önce gelir. Bu tür toplumlarda güvenlik, yalnızca fiziksel korunma olarak algılanmanın ötesinde sosyal uyum ve grup içi dayanışma anlamına da gelir. Dolayısıyla masallarda güvenlik temasının baskınlığı, Türk kültürünün temel değer yönelimlerini yansıtmaktadır.

İncelenen masallarda geleneksellik değeri güvenlikten sonra en sık rastlanan değerdir. Schwartz'a (2012) göre geleneksellik değeri, bireyin dini ve kültürel geleneklere bağlılığını ifade eder ve grubun dayanışmasını, özgünlüğünü ve sürekliliğini destekleyen normlar ve ritüeller aracılığıyla aktarılır. Masallarda bu değer sıklıkla kullanılma nedeni daha önce değinildiği üzere göç eksenli Türk topluluklarında geleneklerin yaşatılması isteği olabilir. Masal anlatıcılarının ve aktarıcılarının, toplumun kültürel ve dini inançlarını koruma ve gelecek kuşaklara aktarma sorumluluğunu üstlenmesi olarak da değerlendirilebilir. Nitekim Uç (2022) tarafından okul öncesi öğretmenleriyle yapılan araştırmada, öğretmenlerin Anadolu masallarını özellikle yaşanan coğrafyadaki kültürel özellikleri tanıtmak, kültürel kodları aktarmak ve değerleri kazandırmak amacıyla etkin bir araç olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Masalların, özellikle sözlü kültürün hâkim olduğu dönemlerde, bireylerin davranış kalıplarını, toplumsal normları ve ritüelleri öğrenmesinde önemli bir araç olduğu bilinmektedir (Sever vd., 2015). Uç ve Tuncel (2024), masalların çocuklara kendi kültürel özelliklerini tanıtmada ve kültürel mirası aktarmada etkili bir araç olduğunu belirtirken, Karaca Akkol (2024) da öğretmenlerin masalları "kültürel kodların nesiller arası aktarımı" amacıyla kullandıklarını tespit etmiştir. Bu nedenle masallardaki geleneksel öğelerin vurgusu, geçmişten bugüne uzanan kültürel aktarımın devamlılığını sağlama çabasının bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışmada özyönelim değeri de görece yüksek bir sıklıkla ($f=49$, .84) masallarda kendine yer bulmuştur. Schwartz (2012), özyönelimi bireyin özgürlüğünü, bağımsız düşünmesini ve kendini ifade etme hakkını vurgulayan bir değer olarak tanımlamaktadır. Masal kahramanlarının maceraya atılma, yeni deneyimler kazanma

ve kendi kararlarını alma süreçleri, özyönelim değerinin ön plana çıkmasında etkili olabilir.

Öte yandan, yardımseverlik ve uyma gibi toplumsal dayanışma ve iş birliğini ön plana çıkaran değerlerin de masallarda sıkça vurgulandığı görülmektedir (yardımseverlik $f=43, .74$; uyma $f=46, .79$). Türk masal geleneğinde kahramanların sık sık zor durumdaki karakterlere yardım ettiği, dayanışmayı önemseydiği ve toplumsal kurallara uymayı erdem olarak benimsediği söylenebilir. Bu noktada masallar, yalnızca eğlence amacıyla anlatılan bir tür olmanın ötesinde, toplumsal değerleri yeniden üreten ve aktaran güçlü bir kültürel araç olarak da değerlendirilebilir.

Tabloda daha düşük sıklıkla ($f=32, .55$) yer alan güç ve haz değerleri, çoğu masalda yardımcı veya yan tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kahramanın zorlukları aşarken sergilediği fiziksel veya zihinsel direnç ve elde ettiği başarı sonucu duyduğu mutluluk, bu iki değer masallarda işlenme biçimini yansıtmaktadır. Masallarda genellikle toplumsal dayanışma, yardımlaşma ve geleneksel normlara bağlılık gibi değerlerin ön planda olduğu düşünüldüğünde, bireysel temaların daha düşük oranda işlenmesi, çalışmanın bulgularıyla tutarlı bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Evrenselcilik değerinin masallarda en az sıklıkta yer alan değer gruplarından biri olduğu önceki araştırmalarda da tespit edilmiştir (Sever vd., 2015). Bu durum, masal türünün geleneksel ve kültürel kodlara bağlılığının güçlü olmasından kaynaklanabilir (Karagöz, 2017). Bununla birlikte masalların dijital ortamda yeniden kurgulanarak kültürel sürdürülebilirlik, değer aktarımı ve karakter eğitimi açısından önemli bir pedagojik potansiyel taşıdığı da görülmektedir (Ergen Akman, 2025).

Bu sonuçlar doğrultusunda, eğitimcilerin ve öğrencilerin, masal.gov.tr'de derlenen Türk masallarını özellikle toplumsal değerlerin kazandırılmasında bir eğitim aracı olarak kullanabilecekleri önerilmektedir. Araştırmacıların ise bu masalların eğitsel değerlerinin yanında kültürel, dilsel vb. yönüyle de ilgili detaylı çalışmalar yapabilecekleri düşünülmektedir. Bunun yanında farklı kültürlerle ait masallar ile masal.gov.tr sitesindeki masalların farklı boyutlarda karşılaştırıldığı çalışmalar yapılabilir.

Beyanlar

Yazar Çıkar Çatışması Bilgisi: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Yazar Katkısı: Makale yazarlarının çalışmada katkısı eşit orandadır.

Yayın Onayı: Bütün haklarını temel eğitim dergisine devrettiğimi onaylıyorum. Makalede geçen ifade ve açıklamalar yazarlara aittir.

Finansman: Bu çalışmanın yürütülmesinde herhangi bir kurum veya kuruluşun fon kullanılmadı.

Kaynakça

Aboubakr, F. (2017). Peasantry in Palestinian folktales: Sites of memory, homeland, and collectivity. *Marvels & Tales*, 31(2), 217-238.

- Akkaya, M. A., & Polat, C. (2018). Çankırı Karatekin Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencilerinde sözlü-yazılı kültür unsuru olarak masal algısı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(1), 88-112.
- Aktaş, E., & Beldağ, A. (2017). " Kalila and Dimna" as one of the traditional antecedents of modern classifications of values. *International Education Studies*, 10(3), 46-53.
- Alexander, J. C. (2003). *The meanings of social life: A cultural sociology*. Oxford University Press.,
- Aydın, M. Z. ve Gürler, Ş. A. (2014). *Okulda değerler eğitimi: Yöntemler, etkinlikler, kaynaklar*. Nobel Yayıncılık.
- Bayraktar-Özen, C. (2022). *Anadolu masalları ve bu masalların Türkçe öğretimindeki yeri üzerine bir inceleme* [Yüksek lisans tezi]. Siirt Üniversitesi.
- Bettelheim, B. (1976). *The uses of enchantment: The meaning and importance of fairy tales*. Knopf.
- Campbell, J. (2008). *The hero with a thousand faces* (Vol. 17). New World Library.
- Colbert, F., & Courchesne, A. (2012). Critical issues in the marketing of cultural goods: The decisive influence of cultural transmission. *City, Culture and Society*, 3(4), 275-280.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk kültüründe göç ve toplumsal değişim. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (24), 129-142.
- Dağı, F., Alptekin, M. ve Kaplan, T. (2018). Türk dünyası hayvan masallarında tespit edilen değerler. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(43), 227-247.
- Ercan, P. ve Kınal, R. Y. (2023). Değerler eğitimi bağlamında Türk ve Japon masalları. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 382-401.
- Erdem, P. (2019). Dijital kültür ortamında belleğin durumu. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (48), 529-545.
- Ergen Akman, S. (2025). Etnopedagoji ve dijital masallar: "Masal Masal Türkiye" örneğinin eğitim politikaları açısından incelenmesi. *Uluslararası Etnopedagoji Dergisi*, 5(1), 27-44.
- Fitcher, J. (1990). Sosyoloji nedir? (Çev., Nilgün Çelebi). Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Gedik, S. (2020). Masalların eğitimsel işlevleri. *Journal of Social Sciences And Education*, 3(1), 356-367.
- Gökçe, F. (2000). *Değişim sürecinde devlet ve eğitim*. Eylül Yayınları.
- Guroian, V. (1996). Awakening the moral imagination: Teaching virtues through fairy tales. *The Intercollegiate Review*, 32(1), 3.
- Hennard Dutheil de la Rochère, M., & Viret, G. (2011). "Sleeping Beauty" in Chelmnno: Jane Yolen's Briar Rose or Breaking the Spell of Silence. *Études de lettres*, (3-4), 399-424.
- Hofstede, G. (2001). Culture's recent consequences: Using dimension scores in theory and research. *International Journal of Cross Cultural Management*, 1(1), 11-17.
- Jenkins, H. (2006). *Welcome to convergence culture*. New York University Press.
- Jirata, T. J. (2018). Folktales, reality, and childhood in Ethiopia: how children construct social values through performance of folktales. *Folklore*, 129(3), 237-253.
- Karaca Akkol, F. (2024). *Sınıf öğretmenlerinin eğitim-öğretim sürecinde Anadolu masallarını kullanmaları* [Yüksek lisans tezi]. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.
- Karagöz, B. (2017). Naki Tezel'in Türk Masalları adlı kitabının değerler açısından analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 534-556.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.
- Kardaş, S., Kardaş, S. ve Görmez, E. (2022). Her Güne Bir Masal adlı eserin değer iletimi açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 276-302.
- Kılcan, B. (2016). Ignác Kúnos'un Kırk Dört Türk Peri Masalı adlı eserinin değerler açısından incelenmesi. *Turkish Journal of Education (TURJE)*, 5(3), 82-94.
- Kızıldağ, A. G. H. (2018). Sözüün teknolojileşmesi bağlamında akıllı telefon uygulamaları ve Türk masalları. *International Journal of Social Science*, 73, 195-205.
- Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değerler yönelimi ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Levi-Strauss, C. (1958). *Anthropologie structurale*. Plon.
- Lindahl, C. (2009). Faces in the Fire: Images of Terror in Oral Märchen and in the Wake of September 11. *Western folklore*, 209-234.
- Mert, E. L. (2012). Anadili eğitimi-öğretimi sürecinde çocuk yazını ürünlerinden yararlanma ve masal türüne yönelik bazı belirlemeler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 1-12.
- Miçoğlu, M. ve Kılıç, M. (2021). Dijital kültür belleğine katkılar: "Türk Masal Külliyyatı (TÜMAK) - I Projesi" örneği. *International Journal of Humanities and Education*, 7(15), 367-386.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage.

- Olgun, C. K. (2020). Dijital kültürün yükselişine doğru: Riskler ve fırsatlar. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 186-218.
- Özünel, E. Ö. (2011). Yazının izinde masal haritalarını okuma denemesi: Masal tarihine yeniden bakmak. *Millî Folklor*, 23(91), 60-71.
- Propp, V. Y. (1928). *Morfologiya skazki* [Morphology of a fairy tale]. Academia Publ.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. Free Press.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In M. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 25, pp. 1-65). Academic Press.
- Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values?. *Journal of social issues*, 50(4), 19-45.
- Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1116>
- Sever, E., Memiş, A. ve Sever, S. (2015). Pertev Naili Boratav'ın Zaman Zaman İçinde masal kitabının değerler açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* [XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu Özel Sayısı], 246-263.
- Sever, S. ve Karagül, S. (2014). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masal kitaplarında yer alan sözvarlığı öğelerinin incelenmesi. *Folklor/Edebiyat*, 20(77), 173-188.
- Silva, R. S. (2012). Fairy tales and moral values: A corpus-based approach. *BELT Journal Porto Alegre*, 3(1), 133-145.
- Tural, A. (2024). Kültür aktarımı bağlamında hafıza mekânlarına bakış. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (38), 788-804.
- Uç, Z. (2022). *Anadolu masal anlatıcılığı eğitimi almış okul öncesi öğretmenlerinin eğitim öğretim süreçlerinde masalın kullanılmasına ilişkin görüşleri* [Yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Uç, Z. ve Tuncel, İ. (2024). Okul öncesi eğitimde Anadolu masal anlatıcılığının kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Millî Eğitim*, 53(242), 1085-1112. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1230587>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. bas.). Seçkin Yayınları.
- Zipes, J. (2002). *Breaking the magic spell: Radical theories of folk and fairy tales*. University Press of Kentucky.

Extended Abstract

Background

Fairy tales (folktales) are among the most significant narrative genres that ensure children recognize their cultural heritage and the transmission of social values. Transmitted from generation to generation, these narratives play a critical role in the moral and ethical development of individuals, starting from infancy. Although initially created for adults, these short narratives, known as folktales, have been adapted for children over time and are considered the most rooted and widespread products of the oral culture tradition. They are multi-layered texts reflecting the collective unconscious, worldviews, value systems, and imaginary worlds of societies.

Education is crucial for societies to preserve their identities and carry their existence into the future. One of the most important tasks of education is to transfer this cultural accumulation to subsequent generations. In this context, fairy tales serve as functional tools in informal learning processes as well as within the formal education system. Specifically in preschool and elementary school periods, fairy tales support children's cognitive, emotional, and social development, while also effectively concretizing abstract concepts and developing empathy, problem-solving, and creative thinking skills.

With the impact of digitalization, fairy tales—traditionally an oral genre—have moved to written and electronic environments, allowing them to reach wider audiences. The masal.gov.tr website, created within the scope of the Turkish Tales Corpus Project (TÜMAK) in cooperation with the T.R. Ministry of Culture and Tourism and the Atatürk Cultural Center Presidency, serves as a significant digital archive. This platform aims to record the oral fairy tale tradition, which is at risk of disappearing, by offering access to tales compiled from different regions of Turkey.

However, this state-supported digital archive, with its unique structure and scope, has not yet been systematically examined in the context of values.

Purpose

The main purpose of this study is to analyze the folktales available on the masal.gov.tr digital archive within the framework of Schwartz's (1992) Theory of Basic Values. The research aims to identify which basic values are prominent in the folktales on this digital platform and to determine the frequency distribution of these values. Schwartz identified 10 basic values distinguished by motivational goal types: power, achievement, hedonism, stimulation, self-direction, universalism, benevolence, tradition, conformity, and security. By utilizing this theoretical framework, the study aims to obtain results comparable with both national and international literature. Furthermore, this study seeks to understand the pedagogical potential of digitized cultural heritage in terms of value transmission and to evaluate the role of this source in education.

Method

In this study, document analysis, a qualitative research method, was used to analyze the fairy tales on the masal.gov.tr website in terms of values. Document analysis involves the analysis of written materials containing information about the phenomena intended to be investigated. A total of 58 fairy tales, available in the site's archive as of February 19, 2025, were analyzed within the study. These tales were deemed suitable for the purpose of the study considering their thematic diversity and accessibility.

In the data analysis, the descriptive analysis technique was used based on the 10 basic values identified by Schwartz (1992). The unit of analysis was determined as the "tale itself." Each tale (N=58) was examined holistically to determine whether it contained each of the 10 basic values. The coding was carried out on a presence-absence basis. To ensure reliability (consistency), inter-rater reliability calculations were performed. Two researchers independently read and coded all 58 tales. The agreement between coders was calculated using the Miles and Huberman (1994) formula, and the inter-rater reliability was found to be 86.70%. Disagreements were discussed over the text until full consensus was reached.

Results

According to the research findings, specific themes related to each of the ten basic values in the Schwartz Value Theory were identified in the analyzed tales. The frequency analysis revealed a distinct hierarchy of values embedded within the Turkish tales on masal.gov.tr. The most frequently encountered value in the 58 analyzed tales was "Security," which appeared in 51 tales (88%). Themes related to security were represented by behaviors aimed at protecting the peace of the individual, family, and society. Following security, the most common values were "Tradition" (f=50, 86%) and "Self-direction" (f=49, 84%).

The frequency of other values was as follows: Stimulation (81%), Conformity (79%), Benevolence (74%), Achievement (71%), and Universalism (69%). The least frequently encountered values were "Power" (f=32, 55%) and "Hedonism" (f=32, 55%).

Discussion and Conclusion

The ranking of repeated values in the tales is partially consistent with the literature, but the dominance of the "Security" value is a significant finding that distinguishes this study from others. In previous studies examining specific authors or collections, values like tradition, self-direction, and benevolence were typically at the forefront. The fact that security ranked first in this study may stem from the inclusion of tales compiled from Turkey's seven different geographical regions, offering a wider representation.

From a theoretical perspective, the prevalence of security can be interpreted through the lens of Turkish history and culture. Considering the major migrations, wars, and settlement struggles in Turkish history, it is natural for this value to be the most frequent. This historical experience

has left deep traces of a quest for stability in the collective memory. Furthermore, this aligns with the collectivist cultural structure of Turkish society, where group harmony and social stability take precedence over individual interests.

The study concludes that the digital archive masal.gov.tr is a rich repository of values reflecting the historical experiences and cultural structure of Turkish society. The findings suggest that these tales can be effectively used by educators as tools for character education and imparting social values, particularly concepts of safety, tradition, and self-direction.

Yazar ve Bağlantılar

Burak Gürbüz¹ , **Erol Duran²**

Sorumlu yazar **Burak Gürbüz**
burakgurbuz9@gmail.com

¹ Teacher, Ministry of National Education (MEB), Balıkesir, Türkiye, burakgurbuz9@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0002-1323-6026

² Prof. Dr., Uşak University, Faculty of Education, Uşak, Türkiye, erol.duran@usak.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0001-7581-3821